

Балаларға жасалатын қатыгездікке қалай жауап берген жөн және қауіпсіз ортаны қалай құрады

Гайд

Санаттар

Спорт, психология

Өту уақыты

15 минут

Кіріспе

Мектеп — балалар уақытының көп бөлігін өткізетін жер, кейде тіпті үйге қарағанда олар мектепте ұзақ жүреді. Сондықтан олар үшін әсіресе дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіз, сенімді және қолдау көрсететін орта құру маңызды.

Мұғалім ретінде сіз баланың қорғауға мұқтаж екенін бірінші болып байқауға мүмкіндігіңіз бар.

Бұл нұсқаулық сізге көмектеседі: зорлық-зомбылықтың әр түрлі нысандарының белгілерін тануды үйретеді: физикалық, эмоционалдық, жыныстық және т.б.

Зорлық-зомбылық туралы күдіктерге дұрыс жауап беруге.

Сыныпта балалар үшін қауіпсіз орта құруға.

Зорлық-зомбылықты қалай тануға болады? Зорлық-зомбылықтың негізгі түрлері және олардың белгілері

Физикалық зорлық-зомбылық:

- Логикалық түсіндірмесі жоқ жарақаттар (көгерген, күйген, кесілген және т.б.).
- Әр түрлі заттардан қалған (белдік, арқан, үтік және т.б.) соққы іздері.
- Медициналық себепсіз ауырып тұрмын деп жиі шағымдану.
- Ауа-райына сәйкес келмейтін ұзын жеңдер (көгерген жерлерді немесе байлау белгілерін жасыру үшін).

Эмоционалды зорлық-зомбылық:

- Мазасыздық, жылай беру, түсініксіз қорқыныш.
- Өзін-өзі бағалаудың төмендігі, себепсіз үнемі кешірім сұрау.
- Оқшаулану, қарым-қатынастан қашу.
- Үлкендерден немесе белгілі бір адамнан қорқу.

Қажеттіліктерді елемей:

- Бала үнемі аш жүреді және маусымға сәйкес киінбейді.
- Нашар гигиена, тәртіпсіздік.
- Спортқа қажетті киімнің болмауы.

Қудалау және әлеуметтік қысым:

- Құрдастарынан оқшаулану, қарым-қатынасқа түсуді қаламау.
- Баланың қорлау және қудалау туралы шағымдары.
- Сыныптастар тарапынан ашық елемей немесе келемеждеу.

Сексуалдық зорлық-зомбылық:

- Қол тигізуден қорқу, жұптық жаттығулардан қашу.
- Жасына сәйкес келмейтін мінез-құлық немесе білім.
- Киіну бөлмесінен, душтан қорқу.
- Түсініктемесіз интимді аймақтардағы ауру сезіміне шағымдар.
- Қайдан келгені белгісіз сыйлықтар немесе ақша.

Маңызды!

Зорлық-зомбылық әр түрлі тәсілдермен көрінуі мүмкін: бір немесе бірнеше белгілермен. Сыныптағы балалардың мінез-құлқындағы өзгерістерді мұқият бақылау маңызды.

Зорлық-зомбылық белгілерін байқасаңыз не істеу керек?

Бақылауларыңызды жазып алыңыз

→ Күнді, уақытты және кез келген қажетті мәліметті жазыңыз.

Мысалы: «2024 жылдың 3 желтоқсанында сағат 12:00-де дене шынықтыру сабағында 6-сынып оқушысының (Баланың толық аты-жөні) оң қолының көгергенін көрдім. Бала есік жақтауына соққанын айтты, бірақ қорқып тұрғаны байқалды, тез қашып кетті».

Баламен сөйлесіңіз

→ Сабырлы және жинақы болыңыз.

→ Айыптамаңыз және қысым жасамаңыз — зорлық-зомбылық оны жасаған адамның кінәсі.

→ Мына сөйлемнен бастаңыз: «Мен сені бір нәрсе мазалайтынын байқадым. Егер қаласаң, бұл жайлы сөйлесе аламыз».

⊘ Тергеу жасамаңыз.

✗ «Мұны кім істеді?» деп тікелей сұрамаңыз.

✓ «Мен саған көмектесу үшін жаныңдамын» деп айтыңыз.

Құзырлы органдарға хабарлау

- Мектеп психологына, әлеуметтік қызметкерге немесе әкімшілікке хабарласыңыз.
- Баланың өміріне, денсаулығына немесе қауіпсіздігіне тікелей қауіп төнген жағдайда қорғаншылық органдарына немесе полицияға (102) хабарласу қажет.
- Егер мектепте психолог болмаса, дағдарыс орталығына хабарласуға болады.

Органдармен байланыста болыңыз

- Құзырлы органдар ары қарай тексеру жүргізеді, бірақ олар сіздің көмегіңізге мұқтаж болуы мүмкін екенін есте сақтаңыз.
- Оқиға туралы кімге және қашан хабарлағаныңызды және қандай шара қолданғанын жазып алыңыз.

Бұл әрекеттер балаларға қатысты зорлық-зомбылық оқиғаларына жауап берудің жалпы алгоритміне қатысты..

Дене шынықтыру сабағында қауіпсіз ортаны қалай құруға болады?

Сабақ кезіндегі қауіпсіздік:

- Әр сабақ алдында спорттық құрал-жабдықтың жағдайын тексеріңіз.
- Еден мен спорт алаңының жабындысына назар аударыңыз.
- Балалардың физикалық дайындығының деңгейін ескеріңіз.

Балаларды жеке шекараға үйрету:

- Жеке шекара және бір-біріне деген құрмет тақырыбын талқылаңыз.
- «Треугольник доверия» әдісін қолданып, оны сәйкес жасқа бейімдеңіз.

Эмоционалды қауіпсіздік:

- Мазақтауға, қудалауға және кемсітуге жол бермеңіз.
- Балалар өз мәселесін айтудан қорықпайтын сенім атмосферасын құрыңыз.
- Нәтиже үшін ғана емес, тырысқаны үшін де мақтаңыз.
- Балалардың психологиялық және мәдени ерекшеліктерін есте сақтаңыз.
- Ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін балама жаттығулар ойластырыңыз.

Маңызды!

Оқушыларды зорлық-зомбылықтан қорғау үшін қолданыстағы заңдармен және мектеп ережесімен танысыңыз.

Балаларға мұқият болыңыз және егер олар өздерін жайсыз сезінсе немесе қауіп төнсе, олар әрқашан сізге немесе басқа да ересектерге жүгініп, көмек сұрай алатынын үнемі айтып отырыңыз.

Сыныпта достық атмосферасын қалай дамытуға болады?

Оқушылармен сыйластық туралы сөйлесіңіз. Неліктен бір-бірін қолдау және басқаларға құрметпен қарау маңызды екенін талқылаңыздар.

Өзіңіз үлгі көрсетіңіз. Қамқорлық, мейірімділік танытып, оқушыларды бір-біріне көмектесуге шақырыңыз.

Командалық ойындар мен жаттығуларды қолданыңыз. Сыныптағы ұйымшылдық сезімін нығайтыңыз. Сонымен қатар, балалар арасындағы қарым-қатынасты талдау үшін социометрияны пайдаланыңыз.

Социометриялық тест үлгісі

Жеке сөйлесуге уақыт бөліңіз. Балаларға олардың пікірлері мен сезімдері маңызды екенін көрсетіңіз.

Шынайы болыңыз. Балалар өтірікті сезіп қояды, сондықтан ашық және адал сөйлеп, әрекет етіңіз.

Кері байланыс жинаңыз. Оқушылардан сабақта не ұнайтынын және нені жақсартуға болатынын сұраңыз.

Балаларды зорлық-зомбылықты тануға үйретіңіз. Физикалық, эмоционалдық, жыныстық зорлық-зомбылық пен қудалаудың не екенін түсіндіріңіз.

Зорлық-зомбылыққа төзуге болмайтынын көрсетіңіз. Балаларға кез келген зорлық-зомбылыққа (физикалық, ауызша, психологиялық) жол берілмейтінін түсінуге көмектесіңіз.

Мектеп психологымен және әлеуметтік қызметкермен бірлесіп жұмыс жасаңыз. Өзіңе және басқаларға қатысты зорлық-зомбылықты қалай тануға болатыны жайлы әңгімелер ұйымдастырыңыз.

Балаларды өз шекараларын қорғауға үйретіңіз. «Жоқ» деп қалай айту керектігін және қауіпті жағдайлардан қалай дұрыс шығу керектігін түсіндіріңіз. Мысалы: «Жоқ, бұл маған ұнамайды» немесе «Тоқтат, маған ұнамайды».

Медиация дағдыларын дамытыңыз. Жанжалды конструктивті шешуге және агрессиясыз диалог жүргізуге үйреніңіз және балаларды соған үйретіңіз.

Юридическая памятка

- Есіңізде болсын, Қазақстанда Қазақстан Республикасының білім беру, дене шынықтыру және спорт саласындағы заңнамасын бұзғаны үшін жауапкершілік көзделген, ал 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап дене шынықтыру саласына қатысты әкімшілік жауаптылық қағидалары кеңейтілді (Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі, 409-бап).
- Сондай-ақ кәмелетке толмаған баланың жыныстық қол сұғылмаушылығына қарсы сенімді түрде белгілі, жоспарланған немесе жасалған ауыр қылмыс туралы хабарламағаны үшін Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 434-бабында қылмыстық жауаптылық көзделген.
- Сонымен қатар, кәмелетке толмағандардың немесе кәмелетке толмағандарға қатысты жасалған заңсыз әрекеттер туралы хабарламау жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш, лауазымды тұлғаларға — он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған дәл сол әрекет Қазақстан Республикасы ӘҚБТК-нің 127-1-бабы бойынша жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды тұлғаларға — отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.